

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan yksiköille

ULKOMAILTA TULEVIEN OIKEUS HOITOOON, MAKSUT JA KORVAUKSET

Voimassa	22.1.2024 – 31.12.2033
Korvaa	Sosiaali- ja terveysviraston pysyväisohjeen P011: ”Ulkomailta tulevien oikeus hoitoon, maksut ja korvaukset”, 13.7.2021
Luokka	Talous
Asiasanat	Ulkomaalainen, hoito-oikeus, Kela-korvaus, valtion korvaus, sairaanhoitokortti

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	3
2. KESKEISIÄ KÄSITTEITÄ	3
2.1 Hoito-oikeus ja sen todistaminen	3
2.2 Kiireellinen hoito	4
2.3 Lääketieteellisistä syistä välttämätön sairaanhoito	5
2.4 Täyden korvauksen hinta	6
2.5 Hoidon todelliset kustannukset	6
3. ASUMISEN TAI OLESKELUN PERUSTEELLA MÄÄRÄYTYVÄ HOITO-OIKEUS	6
3.1 Kotikunta Suomessa (asumisen perusteella määräytyvä hoito-oikeus)	6
3.2 Ei kotikuntaa Suomessa, mutta oikeus hoitoon EU-lainsäädännön, hoito-oikeustodistuksen tai valtioiden kahdenvälisen sopimuksen perusteella	7
3.3 Ei kotikuntaa Suomessa eikä hoito-oikeustodistusta	7
3.4 EU- ja ETA-maat sekä Sveitsi	8
3.5 Euroopan ulkopuoliset valtiot: Kanadan Quebec, Australia ja Chile	9
3.6 Yhdistyneen kuningaskunnan ero Euroopan Unionista ja hoito-oikeus	10

3.7 Oleskelulupa.....	10
3.8 EU:n alueella laillisesti asuvien EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisten oikeus hoitoon	11
3.9 Suomeen hoitoon hakeutuminen ennakkoluvalla ja omatoimisesti ilman ennakkolupaa	11
4. TURVAPAIKANHAKIJAT, PAKOLAISET, PAPERITTOMAT JA PALUUMUUTTAJAT	12
4.1 Turvapaikanhakijat	12
4.2 Pakolaiset	13
4.3 Paperittomat	14
4.4 Paluumuuttajat.....	15
5. OIKEUS HOITOON TYÖSKENTELYYN PERUSTUVAN ASUMISEN AIKANA	16
5.1 Rajatyöntekijän ja merityöntekijän oikeus hoitoon.....	16
5.1.1 Rajatyöntekijä	16
5.1.2 Merityöntekijä	16
5.2 Kolmansista maista Suomeen töihin tulevat.....	17
5.3 Erityisosaajadirektiivin perusteella Suomeen kolmansista maista tulevat henkilöt (Sininen kortti).....	17
5.4 Ulkovallan diplomaattisen edustuston ulkomailta lähetetty henkilökunta	18
6. PYSYVÄSTI TOISESSA EU-MAASSA ASUVAT SUOMALAISET ELÄKELÄISET	18
7. OPISKELIJAT JA TUTKIJAT	19
7.1 EU- ja ETA-maat ja Sveitsi sekä Kanadan Quebec ja Australia.....	20
7.2 Muut maat.....	20
8. PERHEENJÄSENET	21
9. KALLIIT APUVÄLINEET, LAITOSHOITO JA SAIRAANKULJETUS	21
9.1 Laitoshoito	21
9.2 Sairaankuljetus	21
10. TULKKAUS.....	22
11. LISÄTIETOJA	22

1. JOHDANTO

Tässä pysyväisohjeessa kuvataan ulkomaalaisten ja ulkomailta tulevien oikeus hoitoon sekä heitä koskevat asiakas- ja muut maksut. Ohjeessa kuvataan myös heidän hoidostaan aiheutuneiden kustannusten korvaukset Helsingille.

Ohjeeseen on päivitetty sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) sekä lain rajat ylittävistä terveydenhuollosta (2101/2013) tuomat muutokset.

Julkisessa terveydenhuollossa hoidetaan yhä useammin ulkomailta tulevia tai ulkomailla asuvia henkilöitä, jotka ovat tulleet Suomeen eri maista, eri tarkoituksissa ja eripituisiksi ajanjaksoiksi.

2. KESKEISIÄ KÄSITTEITÄ

2.1 Hoito-oikeus ja sen todistaminen

Sosiaaliturva ja sairausvakuutus (hoito-oikeus) ovat eri asioita. Vaikka henkilöllä on todistus oikeudesta Suomen sosiaaliturvaan, tämä todistus ei kuitenkaan ole hoito-oikeustodistus.

Suomeen ulkomailta tullut asiakas osoittaa oikeuden hoitoon julkisessa terveydenhuollossa hoito-oikeustodistuksella. Todistuksia on erilaisia, ja niiden käyttötarkoitus vaihtelee. Hoito-oikeustodistuksen sisältö riippuu siitä, tuleeko asiakas EU- tai ETA-maasta, Sveitsistä vai jostain muusta maasta. Kopio hoito-oikeustodistuksesta liitetään valtion korvaushakemukseen.

Hoito-oikeustodistuksen on oltava voimassa hoidon antamishetkellä, ja lisäksi asiakkaan on todistettava henkilöllisyytensä. Mikäli hoito-oikeustodistuksen aitoutta on perustellusti syytä epäillä, sitä ei tarvitse hyväksyä. Tällaisessa tapauksessajulkinen terveydenhuolto ottaa yhteyttä Kelan kansainvälisten asioiden keskukseseen hoito-oikeuden selvittämistä varten.

Hoito-oikeustodistuksia ovat:

- toisen maan myöntämä eurooppalainen sairaanhoitokortti (EHIC, European Health Insurance Card) tai sen korvaava todistus
- Iso-Britannian myöntämä hoito-oikeustodistus
- Kelan myöntämä eläkkeensaajan eurooppalainen sairaanhoitokortti
- todistus oikeudesta hoitoetuksiin Suomessa
- passi yhdessä toisessa pohjoismaassa / Australiassa voimassa olevan osoitteen kanssa
- virallinen henkilöllisyystodistus, jos asiakas tulee toisesta Pohjoismaasta
- ennakkolupa S2 tai E112, jota käytetään, kun asiakas varta vasten hakeutuu hoitoon Suomen terveydenhoitoon.

On huomattava, että Kela-kortti tai oleskelulupa eivät käy hoito-oikeustodistukseksi suoraan.

2.2 Kiireellinen hoito

Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimen palvelut on pääsääntöisesti tarkoitettu helsinkiläisille.

Terveydenhuoltolaki 1516/2016, 50 §:

”Kiireellinen sairaanhoito, mukaan lukien kiireellinen suun terveydenhuolto, mielenterveyden hoito, päihdehoito ja psykososiaalinen tuki on annettava sitä tarvitsevalle potilaalle hänen asuinpaikastaan riippumatta. Kiireellisellä hoidolla tarkoitetaan äkillisen sairastumisen, vamman, pitkäaikaissairauden vaikeutumisen tai toimintakyvyn alenemisen edellyttämää välitöntä arviota ja hoitoa, jota ei voida siirtää ilman sairauden pahenemista tai vamman vaikeutumista. Kiireellisellä hoidolla tarkoitetaan myös päihteiden käytöstä johtuvaa välitöntä vieroitushoidon tarvetta.”

Kiireellinen sairaanhoito on kuitenkin aina annettava riippumatta asuinpaikasta, kansalaisuudesta tai Suomessa oleskelun perusteesta.

Kustannusten jaon pääsääntö ja laskutus:

- 1) Asiakas maksaa kiireellisen hoidon kustannukset itse, jollei hänellä ole voimassa olevaa hoito-oikeustodistusta, kotikuntaa Suomessa tai muuta tahoa, joka maksaa hoidosta.
- 2) Jos asiakkaalla on hoito-oikeustodistus tai kotikunta Suomessa tai em. muu maksava taho, asiakkaalta laskutetaan mahdollinen asiakasmaksuosuus, ja todellisista kustannuksista laskutetaan kotikunnan mukaista hyvinvointialuetta (kts. kohta 3.1), muuta tahoa tai haetaan valtion korvausta.

2.3 Lääketieteellisistä syistä välttämätön sairaanhoito

Lääketieteellisistä syistä välttämättömällä sairaanhoidolla tarkoitetaan hoitoa, joka tulee välttämättömäksi tilapäisen oleskelun aikana, ja jota ei voida siirtää annettavaksi suunnitellun paluumatkan jälkeen. Lääketieteellisesti välttämätön hoito koskee myös maahan tullessa ollutta sairautta, joka vaatii hoitoa oleskelun aikana ottaen huomioon oleskelun arvioidun keston. Nimenomaan hoidettaviksi ja periaatteessa etukäteen hoitolaitokselle ilmoitettaviksi hoidoiksi on päätetty munuaisdialyysi ja happiterapia, mutta luettelo ei ole tyhjentävä (EY-asetukset 883/2004 artikla 19 ja 987/2009 25 artikla 3 kohta).

Välttämätöntä sairaanhoitoa annetaan ulkomaalaisille ainoastaan silloin, kun EY-asetus (joko EY-asetus 883/2004 tai 987/2009), potilasdirektiivin täytäntöönpanoon perustuva laki rajat ylittävistä terveydenhuollosta tai kansainvälinen sosiaaliturva tai muu sopimus taikka sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 56 § ja 56 a § velvoittavat julkista terveydenhuoltoa hoidon antamiseen.

Mikäli asiakkaalla on oikeus kaikkiin julkisiin terveydenhuoltopalveluihin (esimerkiksi tämän pysyväisohjeen kohta 3.1 Kotikunta Suomessa (asumisen perusteella määräytyvä hoito-oikeus), eli hänellä on kotikuntamerkintä väestötietojärjestelmässä, häntä hoidetaan julkisessa terveydenhuollossa hoidon porrastuksen ja hoidon enimmäisaikojen mukaisesti samoin edellytyksin kuin kunnassa asuvaa asiakasta. Hoito-oikeus koskee myös apuvälineitä ja oikeus apuvälineisiin määräytyy kuten kuntalaisella.

Myös seurantakäynnit ja tarkastukset saattavat kuulua annettavaan hoitoon, mikäli ne ovat välttämättömiä aiotun oleskelun aikana. Hoidon tulee olla sellaista, että asiakas voi jatkaa oleskeluaan aiotun ajan ja palata turvallisesti lähtömaahansa. Hoidon tarpeellisuus perustuu

lääketieteelliseen arvioon. Vastaanottotilanteessa menetellään niin kuin Suomessa asuvan kohdalla meneteltäisiin hoitoon pääsyä arvioitaessa.

Tilapäisen oleskelun aikana apuvälineitä ja hoitotarvikkeita annetaan, mutta vain aiotun oleskelun ja kotimatkan ajaksi. Säännökset eivät velvoita apuvälineen uusimiseen. Esimerkiksi sosiaali- ja terveystoimialan antamaa, nykyisin Espanjassa asuvan henkilön kuulolaitetta, ei uusita Helsingin kaupungin kustannuksella.

Kustannusten jaon pääsääntö ja laskutus:

Asiakas osoittaa oikeutensa hoitoon voimassa olevalla hoito-oikeustodistuksella ja maksaa hoidosta saman asiakasmaksun kuin henkilö, jolla on kotikunta Suomessa. Hoidon todellisista kustannuksista haetaan valtion korvausta. Mikäli hoito-oikeustodistusta ei ole, asiakas maksaa myös todelliset kustannukset itse kiireellisestä ja välttämättömäksi arvioidusta hoidosta.

2.4 Täyden korvauksen hinta

Täyden korvauksen hinta (TÄKY) on palveluhinnaston hinta ja mahdollinen asiakasmaksu yhteenlaskettuna. Tarkempaa tietoa terveydenhuollon asiakasmaksuista löytyy sosiaali- ja terveystoimialan pysyväisohjeesta PYSY046, Terveydenhuollon asiakasmaksut.

2.5 Hoidon todelliset kustannukset

Hoidosta aiheutuneiden todellisten kustannusten laskentaperusteena käytetään omakustannushintoja, jotka sisältävät toiminnan välittömät kustannukset, hallinnon välittömät ja yleiskustannukset sekä pääomakustannukset. Hintoihin ei ole sisällytetty asiakasmaksuosuutta ja niistä on vähennetty mahdolliset muut toimintatulo-osuudet.

3. ASUMISEN TAI OLESKELUN PERUSTEELLA MÄÄRÄYTYVÄ HOITO-OIKEUS

3.1 Kotikunta Suomessa (asumisen perusteella määräytyvä hoito-oikeus)

Mikäli asiakkaalla on Suomessa kotikunta, hänellä on oikeus julkisen terveydenhuollon kaikkiin palveluihin kotikuntansa hyvinvointialueella, mihin asiakas on tehnyt hoitopaikan valinnan ja kiireelliseen hoitoon sekä hoitosuunnitelman mukaiseen hoitoon muilla hyvinvointialueilla. Tässä tapauksessa kansalaisuudella tai lähtömaalla ei ole merkitystä. (Terveydenhuoltolaki 1326/2010 § 47 – § 48)

Kustannusten jaon pääsääntö ja laskutus:

- 1) Asiakkaalta peritään kunnan voimassa olevat asiakasmaksut. Kotikunta vastaa hoidon todellisista kustannuksista. Helsingissä Talpa hoitaa laskutuksen todellisista kustannuksista ja asiakasmaksuosuudesta.
- 2) Jos asiakkaalla on Todistus oikeudesta hoitoetuksiin Suomessa, asiakas maksaa itse mahdollisen asiakasmaksuosuuden, ja Helsingissä haetaan todellisista kustannuksista valtion korvausta keskitetysti sosiaali- ja terveystoimialan talous- ja suunnittelupalvelujen talouden tuki -yksiköstä.
- 3) Poikkeus pääsäännöstä: Jos asiakkaalla on kotikunta Suomessa, mutta hänen sairaanhoitonsa kustannuksista vastaa toinen Euroopan unionin (myöhemmin EU) lainsäädäntöä soveltava

maa: tällaisista henkilöistä Kela toimittaa hoito-oikeustodistuksen sosiaali- ja terveystoimialan talous- ja suunnittelupalvelujen talouden tuki -yksikköön, josta hoidon kustannusten korvaus haetaan keskitetysti.

3.2 Ei kotikuntaa Suomessa, mutta oikeus hoitoon EU-lainsäädännön, hoito-oikeustodistuksen tai valtioiden kahdenvälisen sopimuksen perusteella

Kun hoidetaan ulkomailta tullutta henkilöä, jolla ei ole kotikuntaa Suomessa, on selvitettävä, sovelletaanko hänen tilanteessaan EU-lainsäädäntöä, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 56 §:ää tai 56 a §:ää (ks. myös perintää ja valtionkorvausta koskeva laki rajat ylittävistä terveydenhuollosta 20.3 §) vai tuleeko sovellettavaksi kansainvälinen sairaanhoito- tai sosiaaliturvasopimus.

EU-sopimuksen mukaisin oikeuksin (EY-asetukset 883/2004 ja 987/2009) lääketieteellisesti välttämättömään sairaanhoitoon tilapäisen oleskelun aikana tai ennakkoluvalla ovat oikeutettuja myös ETA-sopimuksen maat, jotka eivät ole liittyneet EU:hun. Näitä maita ovat Islanti, Liechtenstein ja Norja. Lisäksi EU:n ja Sveitsin välisen sopimuksen mukaan Sveitsissä asuviin sovelletaan samoja sääntöjä kuin EU-maiden kansalaisiin.

Euroopan ulkopuolisten valtioiden kansalaisten oikeus muuhun kuin kiireelliseen hoitoon edellyttää valtioiden kahdenvälistä sopimusta.

Selventävä huomio: Jos suomalaisen passin haltijalla ei ole kotikuntaa Suomessa, ei hänellä ole Suomessa asumisperusteista hoito-oikeutta.

3.3 Ei kotikuntaa Suomessa eikä hoito-oikeustodistusta

Jos julkiseen terveydenhuoltoon hakeutuvalla henkilöllä ei ole kotikuntaa Suomessa eikä hoito-oikeustodistusta, kiireellisen hoidon lisäksi asiakkaalla voi olla oikeus välttämättömään hoitoon (Terveydenhuoltolain 50 § ja Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta 1185/2022 56 a §).

Asiakas maksaa palvelun tuottamisesta aiheutuneet kustannukset (mahdollinen asiakasmaksu ja todellisten kustannusten hinta). Jos hoitoa saanut on ilmeisen varaton, voidaan kustannusten perintäyrityksestä luopua. Laskutusta varten tulle potilastietojärjestelmään kirjata sekä vakituinen että mahdollisesti tilapäinen osoite. Lisätietoja hinnoista saa sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan talous- ja suunnittelupalvelujen talouden ja toiminnan suunnitteluyksikön palvelukokonaisuudelle nimetyltä taloussuunnittelijalta ja vuosittain päivitetävästä palveluhinnastosta, joka tallennetaan sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan sisäiseen verkkoon (intra).

Jos asiakkaalla ei ole esittää tarvittavaa hoito-oikeustodistusta, julkisesta terveydenhuollosta voidaan myös ottaa yhteyttä Kelan kansainvälisten asioiden keskuksen asian selvittämiseksi. Asiakkaan tulee esittää hoito-oikeustodistus mahdollisimman pian hoidon jälkeen, mikäli hoitotilanteessa todistus ei ole mukana.

Tarvittaessa asiakasta on pyydettyä itse hankkimaan hoito-oikeustodistus sairaanhoidostaan vastuussa olevalta valtiolta. Jos asiakas toimittaa hoito-oikeustodistuksen liian myöhään, korvaus hoidosta jää asiakkaan maksettavaksi.

Kustannusten jaon pääsääntö ja laskutus:

Julkisella terveydenhuollolla on oikeus hakea hoitokustannuksista valtion korvausta Kelalta, jos kiireellisen tai edellä mainitun 56a § mukaisesti annetun hoidon kustannuksia ei saada perittyä asiakkaalta tai muulta taholta, kuten esimerkiksi vakuutuksesta. Mikäli hoitoa antaneessa yksikössä arvioidaan, että hoitoa saanut on ilmeisen varaton (Laki rajat ylittävistä terveydenhuollosta 20.3 §), voidaan kustannusten perintäyrityksestä luopua ja hakea valtion korvaus suoraan Kelasta Y31-lomakkeella. Valtion korvausta tulee hakea Kelasta vuoden sisällä hoitotapahtumakuukaudesta.

On huomattava, että vakuutusyhtiöiden kanssa asiointi voi kestää pitkään, joten hakemus vakuutusyhtiölle on syytä tehdä nopeasti.

3.4 EU- ja ETA-maat sekä Sveitsi

Lääketieteellisesti välttämätöntä hoitoa annetaan ulkomaalaisille ainoastaan silloin, kun EY-asetus, potilasdirektiivin täytäntöönpanoon perustuva laki rajat ylittävistä terveydenhuollosta tai kansainvälinen sosiaaliturva- tai muu sopimus velvoittavat julkista terveydenhuoltoa hoidon antamiseen, taikka kun hoitoa saava on sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 56 a §:ssä tarkoitettu henkilö.

EU:hun kuuluvat maat (27) ovat: Alankomaat (NL), Belgia (BE), Bulgaria (BG), Espanja (ES), Irlanti (IE), Italia (IT), Itävalta (AT), Kreikka (GR), Kroatia (HR), Kypros (CY), Latvia (LV), Liettua (LT), Luxemburg (LU), Malta (MT), Portugali (PT), Puola (PL), Ranska (FR), Romania (RO), Ruotsi (SE), Saksa (DE), Slovakia (SK), Slovenia (SI), Suomi (FI), Tanska (DK), Tšekki (CZ), Unkari (UA), Viro (EE).

Myös näihin maihin liittyvät seuraavat alueet kuuluvat säännösten soveltamisen piiriin:

Guadeloupe ja Réunion (kaksi Ranskan aluetta), Mayotte (yksi Ranskan merentakainen departementti), Ranskan Guayana ja Martinique (kaksi Ranskan alueellista yhteisöä), Saint-Martin (yksi Ranskan merentakainen yhteisö), Madeira ja Azorit (kaksi Portugalin autonomista aluetta), Kanariansaaret (yksi Espanjan erillisalue).

ETA-sopimuksen maita ovat Islanti, Liechtenstein ja Norja.

Sveitsissä asuviin sovelletaan EU:n ja Sveitsin välisen sopimuksen mukaan samoja säännöksiä kuin EU-maiden kansalaisiin.

3.5 Euroopan ulkopuoliset valtiot: Kanadan Quebec, Australia ja Chile

Euroopan ulkopuolisten maiden kanssa solmittuihin sosiaaliturvasopimuksiin ei sisälly määräyksiä sairaanhoidosta Kanadan Quebeciä lukuun ottamatta. Kanadan Quebecin kanssa solmittuun sosiaaliturvasopimukseen sisältyvät säännökset sairaanhoidosta. Hoito-oikeus todistetaan voimassa olevalla Kanadan passilla ja osoitteella Kanadan Quebecissä.

Suomella on myös Australian kanssa kahdenvälinen sairaanhoitosopimus (61/1993). Sopimus koskee tilapäisen oleskelun aikaista sairaanhoitoa. Asiakas osoittaa oikeutensa hoitoon seuraavasti:

- voimassa oleva passi, jossa on rajoittamaton asumisoikeus Australiassa (passi voi olla myös toisen maan passi, johon on merkitty rajoittamaton asumisoikeus Australiassa), lisäksi tulee aina olla voimassa oleva osoite Australiassa.

- mikäli passiin ei ole merkitty em. asumisoikeutta, hoito-oikeuden todistamiseen kelpaa passin lisäksi australialainen Medicare Card yhdessä Australiassa voimassa olevan osoitteen kanssa. Huomioitavaa on, että valtion korvauksen hakemuksen liitteenä tulee olla kopiot sekä passista että Medicare Cardista.

Chilen kanssa Suomella on sosiaaliturvasopimus (SopS 98/2007), johon sisältyy eläkeläisten hoito-oikeus. Henkilö, joka saa eläkettä sopimuspuolen lainsäädännön mukaisesti asuessaan toisen sopimuspuolen alueella, on oikeutettu hoitoetuuksiin samoin edellytyksin kuin eläkettä asuinmaan lainsäädännön mukaisesti saava. Suomen osalta tämä tarkoittaa oikeutta julkisen terveydenhuollon palveluihin. Chilessä asuvan eläkkeensaajan terveydenhuoltomaksuun vaikuttavat myös ulkomailta maksettavat eläkkeet. Terveydenhuoltomaksun määräämistä varten Kelan kansainvälisten asioiden keskus antaa eläkkeensaajalle todistuksen. Asiakas osoittaa oikeutensa hoitoon voimassa olevalla passilla, osoitteella Chilessä sekä em. Kelan asiakirjalla, josta ilmenee, että henkilö on eläkeläinen.

Kustannusten jaon pääsääntö ja laskutus:

Asiakas osoittaa oikeutensa hoitoon voimassa olevalla hoito-oikeustodistuksella, ja maksaa hoidosta saman asiakasmaksun kuin henkilö, jolla on kotikunta Suomessa. Hoidon todellisista kustannuksista haetaan valtion korvausta (sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan sisäisestä verkosta (intra) löytyvä erillinen ohje valtion (Kelan) korvausten hakemisesta Helsingin kaupungin terveyspalvelujen käyttämisestä. Mikäli hoito-oikeustodistusta ei ole, asiakas maksaa myös todelliset kustannukset itse.

3.6 Yhdistyneen kuningaskunnan ero Euroopan Unionista ja hoito-oikeus

Yhdistyneen kuningaskunnan (Iso-Britannia ja Pohjois-Irlanti) ero EU:sta tapahtui erosopimuksella 31.1.2020. Tätä seuraavan siirtymäkauden aikana oikeus hoitoon ja sairaanhoitokorvauksiin tilapäisen Suomessa oleskelun tai asumisen aikana säilyi 31.12.2020 saakka. Toistaiseksi on voimassa, että Yhdistyneestä kuningaskunnasta tulevat voivat 1.1.2021 alkaen todistaa hoito-oikeutensa alla mainituilla tavoilla:

- Yhdistyneen kuningaskunnan myöntämä uusi hoito-oikeustodistus
- Yhdistyneen kuningaskunnan myöntämä ja voimassa oleva EHIC (eurooppalainen sairaanhoitokortti)
- EHIC:n väliaikaisesti korvaava todistus
- S2/E112 ennakkolupa
- Kelan myöntämä lupa hoitoetuuksiin Suomessa.

Tietoa Yhdistyneiden kuningaskuntien erosopimuksen vaikutuksista sosiaaliturvaan ja hoito-oikeuteen tulee seurata Kelan verkkosivuilta.

Huomattavaa on, että Yhdistyneiden kuningaskuntien Kanaalisaaret (Man, Guernsey, Alderney, Herm, Jethou, Sark ja Jersey) eivät kuulu Euroopan Unioniin, eivätkä ole em. sopimuksen piirissä.

Kustannusten jaon pääsääntö ja laskutus:

Asiakas osoittaa oikeutensa hoitoon voimassa olevalla hoito-oikeustodistuksella ja maksaa hoidosta saman asiakasmaksun kuin henkilö, jolla on kotikunta Suomessa. Hoidon todellisista

kustannuksista haetaan valtion korvausta. Mikäli hoito-oikeustodistusta ei ole, asiakas maksaa myös todelliset kustannukset itse.

3.7 Oleskelulupa

Oleskeluluvalla on tietyissä tapauksissa merkitystä julkisessa terveydenhuollossa. Oleskeluluvista ja niiden tyypeistä on säädetty ulkomaalaislaissa (301/2004). Suomeen EU-maiden, Islannin, Liechtensteinin, Norjan ja Sveitsin ulkopuolelta yli 90 päiväksi tulevien henkilöiden on haettava oleskelulupaa.

Oleskelulupa on joko määräaikainen tai pysyvä. Määräaikainen oleskelulupa myönnetään joko tilapäisenä tai jatkuvana oleskelulupana. Ensimmäinen lupa on aina määräaikainen. Jos oleskelulupaa koskeva Maahanmuuttoviraston päätös on kielteinen, tai henkilö on saanut karkotuspäätöksen, henkilöllä ei ole oikeutta oleskella Suomessa ja hänen pitää poistua maasta. Asiasta on lisätietoja Maahanmuuttoviraston sivuilla internetissä.

3.8 EU:n alueella laillisesti asuvien EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisten oikeus hoitoon

EU-asetuksen (1231/2010) mukaan myös EU:n alueella laillisesti asuviin EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisiin (niin sanottujen kolmansien maiden kansalaiset), joiden elämäntilanne liittyy useampaan EU:n jäsenvaltioon, soveltuvat pääosin samat sosiaaliturvan yhteensovittamissäännöt kuin EU-kansalaisyihin.

EU:n alueella laillisesti asuvien EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisten hakeutuessa hoitoon tulee heiltä vaatia selvitys oikeudesta hoitoon, toisin sanoen eurooppalainen sairaanhoitokortti tai Kelan todistus. Epäselvissä tilanteissa henkilöä ohjataan ottamaan yhteys Kelaan tarvittavien selvitysten ja todistusten hankinnassa.

Kustannusten jaon pääsääntö ja laskutus:

Suomessa tämä tarkoittaa sitä, että kolmansien maiden kansalaiset pääsääntöisesti kustantavat hoitonsa itse, jos heillä ei ole esittää hoito-oikeustodistusta, jolloin laskutus henkilölle tehdään täyden korvauksen periaatteella, tai esimerkiksi yksityisten vakuutusyhtiöiden kautta, jolloin julkinen terveydenhuolto perii näissä tilanteissa hoidon kustannukset vakuutusyhtiöiltä silloin, kun asiakas on toimittanut julkiselle terveydenhuollossa kaikki tarvittavat tiedot ja dokumentit vakuutusyhtiöstä ja vakuutuksesta. Muutoin lasku lähetetään asiakkaalle.

3.9 Suomeen hoitoon hakeutuminen ennakkoluvalla ja omatoimisesti ilman ennakkolupaa

EU- tai ETA-valtiosta tai Sveitsistä voidaan hakeutua hoitoon Suomeen ennakkoluvalla. Ennakkolupa voi perustua joko potilasdirektiiviin tai EY-asetukseen 883/2004. Jos toinen EU- tai ETA-maa tai Sveitsi myöntää asiakkaalle edellä mainitun asetuksen mukaisen ennakkoluvan (S2-lomake tai E112-lomake), Suomen julkisen terveydenhuollon pitää se hyväksyä. Asiakas maksaa hoidosta saman asiakasmaksun kuin suomalainen asiakas maksaa.

EY-asetuksen 883/2004 20 artiklan mukaan henkilö, joka haluaa hakeutua hoitoon toiseen EU-lainsäädäntöä soveltavaan valtioon, voi hakea tähän lupaa toimivaltaiselta laitokselta. Luvan saaneella asiakkaalla ei ole kuntalaisiin nähden erikoisoikeuksia hoitoon pääsyn suhteen Suomessa, eikä hoitojonon ohitusoikeutta. Tällaisia asiakkaita on hoidettava kuten kotikuntalaisia.

Jos toinen EU-valtio myöntää asiakkaalle potilasdirektiivin mukaisen ennakkoluvan, ei sillä käytännössä ole merkitystä julkiselle terveydenhuollolle, koska asiakas maksaa kaikki hoidon kustannukset itse ja hakee ennakkoluvan mukaisen korvauksen luvan myöntäjältä myöhemmin. Ennakkoluvalla hoitoon hakeutuvia kohdellaan Suomessa yleisesti hyväksytyjen hoitokäytäntöjen mukaisesti. Lupa on luonteeltaan maksusitoumus, joka yksittäistapauksittain määrittelee muun muassa sen, peritäänkö luvan saaneelta henkilöltä kuntalaisen asiakasmaksu annetusta hoidosta.

Kunnan tulee hakea valtion korvausta Kelasta vuoden sisällä hoitotapahtumakuukaudesta. Potilasdirektiivi on Suomessa pantu voimaan lailla rajat ylittävistä terveydenhuollosta, jossa ei ole mainintaa ETA-maista. Käytännössä Suomen julkisen terveydenhuollon ei ole pakko hoitaa ETA-maasta tai Sveitsistä omatoimisesti hoitoon hakeutuvaa henkilöä (huomaa ero asetuksen mukaisiin tilanteisiin, jonka mukaan hoitoon voi hakeutua toiseen EU-maahan ja saada hoitoa yhdenvertaisesti kuten kyseisen maan kansalainen). EU-maista omatoimisesti hoitoon hakeutuvat saavat hoidon kuten kuntalaiset. Hoidon antamista voidaan rajoittaa, jos rajoittaminen on välttämätöntä kunnan asukkaiden hoidon turvaamiseksi. Hoidon kustannukset veloitetaan asiakkaalta.

Kustannusten jaon pääsääntö ja laskutus:

Jos asiakkaalla on ennakkolupa, hän maksaa hoidosta saman asiakasmaksun kuin kunnassa asuvat henkilöt. Julkisesta terveydenhuollosta haetaan ennakkoluvan perusteella annetun hoidon todellisista kustannuksista valtion korvausta. Kunnan tulee hakea valtion korvausta vuoden sisällä hoitotapahtumakuukaudesta.

Mikäli asiakkaalla ei ole EY-asetuksen 883/2004 mukaista ennakkolupaa eli lomaketta E112 tai S2, asiakas maksaa itse kaikki hoidosta aiheutuvat kustannukset ja hakee hoidon kustannuksista korvausta kotimaansa sosiaaliturvajärjestelmästä.

4. TURVAPAIKANHAKIJAT, PAKOLAISET, PAPERITTOMAT JA PALUUMUUTTAJAT

Turvapaikanhakijoiden, pakolaisten ja paperittomien tilanteisiin liittyy useita selvitettäviä asioita. Maahanmuuttoviraston internetsivuilla on kansainvälisiin tilanteisiin liittyvä sanasto, josta saa apua tulkinnallisiin tilanteisiin.

4.1 Turvapaikanhakijat

Turvapaikanhakijalla tarkoitetaan ulkomaalaista henkilöä, joka hakee suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta (kansainvälisen suojelun tarve, Ulkomaalaislaki 301/2004). Turvapaikanhakijoille järjestetään peruspalvelut turvapaikkahakemuksen käsittelyn ajaksi vastaanottokeskuksissa. Turvapaikanhakijalla ei ole oleskelulupaa eikä hänellä ole kotikuntaa. Hänellä ei ole myöskään useimmiten Suomen virallista henkilöturvattunnusta. Mikäli henkilö saa oleskeluluvan ja kuntapaikan, hän saa Suomen henkilöturvattunnuksen.

Turvapaikanhakijoilla on todistus vastaanottokeskukseen sijoittumisesta (asiakaskortti), joka osoittaa oikeuden hoitoon. Alaikäiset lapset on kirjattu huoltajan asiakaskorttiin. Turvapaikanhakijat osoittavat oikeutensa sosiaali- ja terveyspalveluihin ensisijaisesti näyttämällä vastaanottokeskuksen asiakaskortin tai vastaanottokeskuksen antaman maksusitoumuksen. Asiakaskortti ei kuitenkaan ole virallinen henkilöllisyystodistus.

Turvapaikanhakija voi asua yksityismajoituksessa tai vastaanottokeskuksessa. Helsingin vastaanottokeskuksen yksityismajoituksessa muualla kuin Helsingissä asuva turvapaikanhakija

voi tarvittaessa käyttää Helsingin sosiaali- ja terveyspalveluja. Tässä tilanteessa asiakas tarvitsee vastaanottokeskuksen terveydenhoitajan läheteen tai vastaanottokeskuksen maksusitoumuksen.

Tarvittaessa maksusitoumusta kysytään asianmukaisesta vastaanottokeskuksesta.

Vastaanottokeskukset Suomessa antavat lisätietoja turvapaikanhakijoiden palveluista.

Ellei lähetettä tai maksusitoumusta ole, turvapaikanhakijalle annetaan vain kiireellinen hoito. Kiireellisestä hoidosta niin ikään lähetetään lasku siihen vastaanottokeskukseen, jossa asiakas on kirjoilla. Jos turvapaikanhakija hakeutuu itse kunnan palvelujen piiriin ilman vastaanottokeskuksen maksusitoumusta, tällaisessa tilanteessa turvapaikanhakijalle annetusta palvelusta täytetään erillinen laskutuspyyntölomake Talpaan, joka laskuttaa vastaanottokeskusta, tai toimitaan Apotin ohjeen KB0020143 mukaisesti (terveydenhuolto). Laskutuspyyntö Talpaan tehdään siinä toimipisteessä, jossa turvapaikanhakija on saanut palvelua.

Kustannusten jaon pääsääntö ja laskutus:

Turvapaikanhakijalta ei peritä asiakasmaksuja. Todellisten kustannusten mukainen lasku lähetetään Helsingissä Talpan kautta siihen vastaanottokeskukseen, jossa asiakas on kirjoilla. Turvapaikanhakijoiden kaikki kustannukset, mukaan lukien tulkkaus, maksaa aina se vastaanottokeskus, jossa turvapaikanhakija on kirjoilla.

4.2 Pakolaiset

Pakolainen on henkilö, jolle on myönnetty turvapaikka. Pakolaisille annetaan hoitoa kuten kuntalaisille, ja he maksavat asiakasmaksuuden kuten kuntalaiset. Pakolaisasema käy ilmi oleskelulupapäätöksestä, muttei oleskelulupakortista. Maahanmuuttovirasto myöntää kortin henkilölle, joka on saanut oleskelulupapäätöksen, ja korttiin on merkitty oleskeluluvan voimassaoloaika. Oleskelulupakortti ei ole virallinen henkilöllisyystodistus.

Jos muun hyvinvointialueen kuntaan sijoitetulle pakolaiselle on annettu hoitoa Helsingissä, ao. kunnan hyvinvointialuetta laskutetaan ulkokuntalaskutuksen mukaisin hinnoin.

Kustannusten jaon pääsääntö ja laskutus:

Pakolaisia laskutetaan annetuista palveluista kuten kuntalaisia. Helsingiläisten pakolaisten osalta todelliset kustannukset haetaan keskitetysti valtiolta talous- ja suunnittelupalvelujen talouden tuki - yksikön toimesta.

Kunnat ovat kotoutumislain (1386/2010) mukaisesti oikeutettuja valtion maksamiin korvauksiin pakolaisten kotoutumispalveluiden järjestämisestä. Korvauksen piiriin kuuluu muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja.

4.3 Paperittomat

Paperitonta henkilöä ei ole määritelty lainsäädännössä, vaan se on yleistermi, jonka piiriin lukeutuu sekä oleskeluoikeutettuja että ilman laillista oleskeluoikeutta maassa oleskelevia henkilöitä. Paperittoman henkilön määritelmä Helsingin kaupungilla:

- 1) Henkilö, jolla ei ole voimassa olevaa oleskelulupaa, voidaan lähtökohtaisesti katsoa paperittomaksi (tai jatkaa oleskelua ja hakee ensimmäistä oleskelulupaa tai viisumia).

Paperittomaksi voidaan niin ikään pääsääntöisesti katsoa henkilö, joka on

- 2) saanut kielteisen lainvoimaisen päätöksen turvapaikkahakemukseensa ja joka ei vapaaehtoisesti poistu maasta,
- 3) jäänyt maahan oleskeluluvan, viisumin tai muun oleskeluoikeuden umpeuduttua riippumatta siitä, onko oleskelulupahakemus vireillä (ei ole voimassa olevaa oleskelulupaa) ja
- 4) kolmannen maan kansalainen (muusta maasta kuin EU-, Eta-maasta tai Sveitsistä tuleva), jolla on oleskelulupa toisessa EU-, Eta-maassa tai Sveitsissä riippumatta siitä, onko oleskelulupahakemus vireillä (ellei ole sairausvakuutettu EU-, Eta-maassa tai Sveitsissä),
- 5) EU-kansalainen (esim. Romanian tai Bulgarian kansalainen), joka ei ole sosiaaliturvavakuutettu omassa maassaan,
- 6) raskaana olevat ja lapset: puolison tai perheenjäsenen kotikunta on Helsinki - asiakas katsotaan siitä huolimatta paperittomaksi, niin kauan kuin hänellä ei ole kotikunta -merkintää VTJ:ssä (Kotikuntalain mukaan asiakas luokitellaan helsinkiläiseksi perheenjäsenen ollessa helsinkiläinen, jolloin asiakas voi saada kotikunnan, jos hän oleskelee Suomessa laillisesti, esimerkiksi kun oleskelulupahakemus on vireillä tai kun oleskelulupa on myönnetty).
- 7) Euroopan unionin, Liechtensteinin tai Sveitsin kansalainen, joka ei ole rekisteröinyt oleskeluoikeuttaan (ei laillista syytä/perustetta rekisteröimiselle) 3 kuukauden kuluessa ja jatkaa oleskeluaan määräajan umpeuduttua (ellei ole esittää voimassa olevaa hoito-oikeustodistusta)
- 8) kolmannesta maasta tullut henkilö, joka on saanut oleskeluluvan, jonka edellytyksenä ollut yksityinen sairausvakuutus on päättynyt tai se ei ole kattava (lähinnä opiskelijat) ja
- 9) henkilöt, jotka ovat paperittomiin rinnastuvia ja jotka eivät muun lainsäädännön perusteella ole oikeutettuja sosiaaliturvaan ja sosiaalipalveluihin ja siten jäisivät ilman riittäviä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja.

Kustannusten jaon pääsääntö ja laskutus:

Paperiton on yleensä haavoittuvassa asemassa oleva osoitteeton henkilö, joka on mahdollista arvioida ilmeisen varattomaksi. Varattomuus määritellään hoitoa antavassa yksikössä. Tällöin hoidon kustannusten perintäyrityksestä voidaan luopua ja hakea hoidon kustannuksista valtion korvaus Kelasta Y 31-lomakkeella. Myös muu henkilö, jolla ei ole kotikuntaa Suomessa, voi olla ilmeisen varaton. Apottiin tehdään paperiton -merkintä laskutuskohtaan. Valtion korvaus haetaan Kela Y31-lomakkeella, joka täytetään ja valitaan kohta ”selvästi varaton” ja lomake lähetetään passi-/henkilötodistuskopion kanssa sisäpostilla:

Sotepe Talouden tuki / ulkomaalaislaskutus, PL 6060, 00099 Helsingin kaupunki

4.4 Paluumuuttajat

Paluumuuttajat tulevat entisen Neuvostoliiton alueelta.

Inkerinsuomalaisten paluumuuttojärjestelmä lakkautettiin 1.7.2016. Oleskelulupaa Suomeen voi 1.7.2016 jälkeen hakea inkerinsuomalaisena paluumuuttajana vain, jos henkilö on kuulunut Inkerin siirtoväkeen tai on palvellut Suomen armeijassa. Muussa tapauksessa henkilö voi hakea oleskelulupaa Suomeen yleisen

oleskelulupajärjestelmän kautta, jolloin hakemuksen perusteena voi olla opiskelu, työnteko tai perhesuhde Suomeen. Mikäli inkerinsuomalainen henkilö on saanut oleskeluluvan paluumuuton perusteella, hänen perheenjäsenensä voi hakea oleskelulupaa perhesiteen perusteella.

Kustannusten jaon pääsääntö ja laskutus:

Paluumuuttajia laskutetaan annetuista palveluista kuten kuntalaisia. Helsinkiläisten paluumuuttajien osalta todelliset kustannukset haetaan keskitetysti valtiolta talous- ja suunnittelupalvelujen talouden tuki -yksikön toimesta.

5. OIKEUS HOITOON TYÖSKENTELYYN PERUSTUVAN ASUMISEN AIKANA

Työskentelyyn perustuvan asumisen aikana palkattu työntekijä ja itsenäinen ammatinharjoittaja sekä hänen perheenjäsenensä saavat hoidon kuten Suomessa kotikunnan omaava, vaikkei heillä olisi kotikuntaa Suomessa (EY-asetus 883/2004).

5.1 Rajatyöntekijän ja merityöntekijän oikeus hoitoon

Työntekijä voi asua eri maassa, kuin missä työskentelee, ja hänellä on EU-lainsäädännön nojalla aina oikeus hoitoon sekä asuinmaassaan että työskentelymaassaan. Oikeus voi perustua myös Suomen ja muiden maiden välisiin sosiaaliturvasopimuksiin tai muihin kansainvälisiin sopimuksiin.

5.1.1 Rajatyöntekijä

Tässä ohjeessa rajatyöntekijällä tarkoitetaan työntekijää, joka on työssä yhden EU-lainsäädäntöä soveltavan valtion alueella ja asuu toisen valtion alueella, johon hän palaa säännönmukaisesti päivittäin tai vähintään kerran viikossa.

Kelan kansainvälisten asioiden keskus ratkaisee, täyttääkö henkilö EU-lainsäädännön mukaisen rajatyöntekijän määritelmän. Rajatyöntekijä sairausvakuutetaan työskentelyvaltiossaan. Rajatyöntekijällä on oikeus tarvitsemaansa sairaanhoitoon sekä asuinnäkökohtaisesti työskentelyvaltiossaan. Koska Suomessa työskentelevä rajatyöntekijä on Suomessa sairausvakuutettu, hän saa käyttöönsä Kela-kortin ja Suomen myöntämän eurooppalaisen sairaanhoitokortin. Hänellä on myös oikeus Kelan myöntämiin sairaanhoitokorvauksiin. Kelan kansainvälisten asioiden keskus voi tarvittaessa myöntää rajatyöntekijälle myös todistuksen oikeudesta hoitoetuksiin Suomessa, jolla rajatyöntekijä osoittaa Suomen julkisessa terveydenhuollossa oikeutensa saada hoitoa kuntalaisen asiakasmaksulla.

5.1.2 Merityöntekijä

Tässä yhteydessä merityöntekijällä tarkoitetaan työntekijää, joka työskentelee jonkin EU-lainsäädäntöä soveltavan valtion lippua käyttävällä aluksella ja asuu toisen valtion alueella. Merityöntekijä sairausvakuutetaan ns. lippusäännön perusteella siinä maassa, jonka lippua käyttävällä aluksella hän työskentelee. Merityöntekijällä on oikeus kaikkeen sairaanhoitoon sekä asuinnäkökohtaisesti työskentelyvaltiossaan.

Koska Suomen lippua käyttävällä aluksella työskentelevä henkilö on Suomessa sairausvakuutettu, hän saa käyttöönsä Kela-kortin ja Suomen myöntämän eurooppalaisen sairaanhoitokortin. Hänellä on oikeus Kelan myöntämiin sairaanhoitokorvauksiin. Kelan kansainvälisten asioiden keskus voi tarvittaessa myöntää merityöntekijälle myös Todistuksen

oikeudesta hoitoetuksiin Suomessa, jolla hän osoittaa oikeutensa saada hoitoa kuntalaisen asiakasmaksulla Suomen julkisessa terveydenhuollossa.

5.2 Kolmansista maista Suomeen töihin tulevat

EU:n, ETA-maiden ja Sveitsin ulkopuolisista eli niin sanotuista kolmansista maista Suomeen töihin tulevilla on oikeus asumisperusteiseen sosiaaliturvaan, myös terveydenhuoltoon, Suomessa työskentelyn perusteella (laki asumisperusteisesta sosiaaliturvasta rajat ylittävissä tilanteissa 16/2019, ulkomaalaislaki 301/2004, erikoissairaanhoidolaki 1062/1989, kansanterveyslaki 66/1972).

Jos henkilö tulee EU- ja ETA-maiden ja Sveitsin ulkopuolelta, hänellä on oikeus julkisen terveydenhuollon palveluihin sen ajan, kun hän on työeläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutettu Suomessa, ja hänellä on Maahanmuuttoviraston myöntämä työskentelyyn oikeuttava oleskelulupa tai todistus. Myös Suomen suurlähetystön myöntämä työskentelyyn oikeuttava viisumi oikeuttaa terveydenhuollon palveluihin.

Jos edellä mainitulla henkilöllä ei ole Suomessa kotikuntaa, Kela antaa henkilölle hoito-oikeustodistuksen, jonka esittämällä henkilö saa hoitoa. Asiakirjan nimi on Todistus oikeudesta hoitoetuksiin Suomessa. Kelan verkkosivuilla on lisätietoja aiheesta.

Kustannusten jaon pääsääntö ja laskutus:

Asiakas maksaa mahdollisen asiakasmaksuosuuden kuten kuntalainen, ja todellisista kustannuksista haetaan valtion korvausta.

5.3 Erityisosaajadirektiivin perusteella Suomeen kolmansista maista tulevat henkilöt (Sininen kortti)

EU:n sininen kortti (engl. Blue Card, ransk. Carte Bleue tai Passeport talent) on tarkoitettu henkilölle, joka työskentelee erityisosaamista vaativissa asiantuntijatehtävissä. Lisäksi henkilöllä tulee olla korkeakoulututkinto ja palkka keskimääräistä suurempi (Erityisosaajadirektiivi, 50/2009/EY). Direktiivin mukaan henkilöt, joihin tämän direktiivin säännöksiä sovelletaan, tulevat niin kutsutuista kolmansista maista eli muualta kuin EU- ja ETA-maista ja Sveitsistä. Suomen myöntämän EU:n sinisen kortin haltijalla on työnteko-oikeus vain Suomessa. Maahanmuuttovirasto voi myöntää erityisosaajadirektiivin perusteella korkeasti koulutetulle, muun kuin EU- ja ETA-maiden ja Sveitsin kansalaiselle ja hänen perheenjäsenelleen Suomessa oleskeluun ja työskentelyyn oikeuttavan oleskeluluvan. Kortti on voimassa enintään kaksi vuotta kerrallaan. Henkilö osoittaa oikeutensa kiireettömiin hoitopalveluihin esittämällä voimassa olevan sinisen kortin tai Kelan ”Todistuksen oikeudesta hoitoetuksiin Suomessa”. Sinisen kortin haltija perheenjäsenineen tulee Suomessa sairausvakuutetuksi, jolloin hän saa käyttöönsä Kela-kortin.

Kustannusten jako:

Asiakkaalta peritään asiakasmaksuosuus. Sinisen kortin haltijan ja hänen perheenjäseniensä hoitomaksuista ei makseta valtion korvausta.

5.4 Ulkovallan diplomaattisen edustuston ulkomailta lähetetty henkilökunta

Lähetetty työntekijä tai diplomaatti, joka muuttaa alle vuodeksi Suomeen toisesta EU- tai ETA-maasta tai Sveitsistä, saa julkisessa terveydenhuollossa lääketieteellisesti välttämättömän

hoidon, jos hänellä on eurooppalainen sairaanhoitokortti, tai hänellä on Kelan myöntämä hoito-oikeustodistus.

Ulkovallan diplomaattisen edustuston ulkomailta lähetetyn henkilökunnan oikeudesta hoitoon voi kysyä tarkemmin Kelan kansainvälisten asioiden keskukselta. Lähetetyllä henkilökunnalla on oikeus ainoastaan kiireelliseen hoitoon, jos ei ole kotikuntaa Suomessa.

Epäselvissä tilanteissa voi ottaa yhteyttä ulkoasiainministeriöön ja virka-ajan ulkopuolella ulkoasiainministeriön päivystysnumeroon, mikä on mainittu diplomaattikortin takana.

6. PYSYVÄSTI TOISESSA EU-MAASSA ASUVAT SUOMALAISET ELÄKELÄISET

Pysyvästi toisessa EU-maassa asuva suomalainen eläkeläinen, jolle maksetaan lakisääteistä vanhuus- ja/tai työeläkettä vain Suomesta, saa Suomessa tilapäisen oleskelunsa aikana tarvitsemansa sairaanhoidon. Ulkomailla asuvilla eläkeläisillä on tilapäisen Suomessa oleskelun aikana oikeus sairaanhoitoon julkisessa terveydenhuollossa samoilla asiakasmaksuilla kuin kunnassa asuvilla.

Vakituisesti toisessa EU-maassa asuva suomalainen eläkeläinen todistaa oikeutensa hoitoon eurooppalaisella sairaanhoitokortilla, missä on mainittu hoito-oikeus myös Suomessa. Jos eläkeläisellä ei ole esittää eurooppalaista sairaanhoitokorttia, potilaan tai hänen edustajansa taikka sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan työntekijän on syytä ottaa yhteys Kelan kansainvälisten asioiden keskukseseen, joka selvittää asiakkaan oikeuden hoitoon ja toimittaa sitä varten tarvittaessa väliaikaisen asiakirjan (hoito-oikeustodistuksen).

Pohjoismaissa asuva suomalainen eläkeläinen voi osoittaa oikeutensa passilla tai henkilöllisyystodistuksella. Kun asiakas osoittaa hoito-oikeuden voimassa olevalla passilla tai henkilöllisyystodistuksella, hänen tulee aina antaa myös asuinmaan kotiosoite.

Kustannusten jaon pääsääntö ja laskutus:

Asiakas maksaa mahdollisen asiakasmaksuosuuden kuten kuntalainen. Lisäksi tarvitaan tieto asiakkaan osoitteesta toisessa EU-maassa. Todellisista kustannuksista haetaan valtion korvausta.

7. OPISKELIJAT JA TUTKIJAT

Suomeen muuttanut opiskelija saa useimmiten terveydenhuollon palvelut opiskelijoiden terveydenhuollosta. 1.1.2021 alkaen yliopisto-opiskelijoiden terveydenhuoltopalvelut järjestää KELA ja tuottaa YTHS (laki korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta). Lisätietoa opiskeluterveydenhuoltoon oikeutetuista opiskelijoista löytyy sosiaali- ja terveysministeriön verkkosivulta.

Opiskelijalla ja tutkijalla, jolla on kotikunta Suomessa, on kuitenkin oikeus kaikkiin julkisen terveydenhuollon palveluihin. Opiskeluterveydenhuollossa ei järjestetä terveydenhuoltolain 50 §:ssä tarkoitettua kiireellistä hoitoa. Kiireellistä hoitoa tarvittaessa opiskelija voi hakeutua julkisen terveydenhuollon päivystysyksikköön.

Kustannusten jaon pääsääntö ja laskutus:

- 1) Jos ulkomaalaisella opiskelijalla tai tutkijalla on kotikunta Suomessa, häneltä peritään voimassa olevat asiakasmaksut. Kotikunnan hyvinvointialue vastaa hoidon todellisista kustannuksista.
- 2) Jos opiskelijalla tai tutkijalla ei ole kotikuntaa Suomessa, mutta hänellä on eurooppalainen sairaanhoitokortti tai muu hoito-oikeustodistus, häneltä voidaan periä maksut asiakasmaksulain mukaan samoin perustein kuin Suomessa vakinaisesti asuvalta.
- 3) Jos opiskelijalla tai tutkijalla ei ole kotikuntaa Suomessa eikä eurooppalaista sairaanhoitokorttia tai muuta hoito-oikeustodistusta, häneltä voidaan periä palvelujen tuottamisesta aiheutuneet todelliset kustannukset.

7.1 EU- ja ETA-maat ja Sveitsi sekä Kanadan Quebec ja Australia

Suomessa tilapäisesti oleskelevalla EU- tai ETA-maasta tai Sveitsistä tulevalla opiskelijalla tai tutkijalla on oikeus lääketieteellisesti välttämättömään sairaanhoitoon julkisessa terveydenhuollossa, jos hänellä on eurooppalainen sairaanhoitokortti.

Jos henkilö tulee opiskelijana tai tutkijana Kanadan Quebecistä, hänellä on Suomessa oikeus tarvitsemaansa sairaanhoitoon julkisessa terveydenhuollossa. Kelan sivuilla on lisätietoja aiheesta.

Myös Australiasta tulevalla ja Suomessa tilapäisesti oleskelevalla opiskelijalla tai tutkijalla on oikeus lääketieteellisesti välttämättömään sairaanhoitoon julkisessa terveydenhuollossa. Oikeus sairaanhoitoon osoitetaan Australian passilla tai muun maan passilla, josta käy ilmi opiskelijan tai tutkijan rajoittamaton asumisoikeus Australiassa.

Kustannusten jaon pääsääntö ja laskutus:

Asiakas osoittaa oikeutensa hoitoon voimassa olevalla hoito-oikeustodistuksella. Lisäksi tarvitaan tieto asiakkaan osoitteesta kyseessä olevasta valtiosta. Asiakas maksaa hoidosta saman asiakasmaksun kuin henkilö, jolla on kotikunta Suomessa. Hoidon todellisista kustannuksista haetaan valtion korvausta. Mikäli hoito-oikeustodistusta ei ole, asiakas maksaa myös todelliset kustannukset itse.

7.2 Muut maat

Opiskelijana tai tutkijana Suomessa oleva henkilö, joka tulee muusta kuin EU- tai ETA-maasta, Sveitsistä, Australiasta tai Kanadan Quebecistä eikä hänellä ole voimassa olevaa hoito-oikeustodistusta tai oleskelulupaa, hän on oikeutettu vain kiireelliseen sairaanhoitoon ja häneltä peritään hoidon todelliset kustannukset.

Jos henkilö tulee tutkijana tai opiskelijana Kanadan Quebecistä, hänellä on Suomessa oikeus tarvitsemaansa sairaanhoitoon julkisessa terveydenhuollossa. Lisäksi hän saa Kelasta korvausta yksityisen terveydenhuollon kustannuksista, lääketoista ja sairauden vuoksi tehtyjen matkojen kustannuksista. Näitä varten Kelaan tulee toimittaa suomalaisen oppilaitoksen läsnäolotodistus ja Quebecin myöntämä todistus (Q/SF4), joka rekisteröidään

Kelassa. Tämän jälkeen Kela myöntää henkilölle hoito-oikeustodistuksen. Mikäli henkilö oleskelee Suomessa yli 90 päivää, hän tarvitsee myös oleskeluluvan.

8. PERHEENJÄSENET

Toisesta EU- tai ETA-maasta tai Sveitsistä Suomeen muuttavalla perheenjäsenellä on samanlainen oikeus hoitoon kuin sillä perheenjäsenellä, joka työskentelee Suomessa tai saa eläkettä. Suomeen muusta kuin EU- tai ETA-maasta tai Sveitsistä Suomeen muuttavan perheenjäsenen oikeus saada julkisen terveydenhuollon palveluja perustuu pääasiassa siihen, onko hänellä Suomessa kotikunta.

Jos perheenjäsen oleskelee Suomessa, hänellä on oikeus julkiseen terveydenhuoltoon. Hän maksaa hoidosta kuntalaisen asiakasmaksun. Kela myöntää perheenjäsenelle hoito-oikeustodistuksen, jonka esittämällä hän saa hoitoa.

Kustannusten jaon pääsääntö ja laskutus:

Jos perheenjäsenellä on kotikuntana Helsinki, kuntalainen maksaa mahdollisen asiakasmaksuosuuden. Jos asiakkaalla ei ole kotikuntaa, hän maksaa itse mahdollisen asiakasmaksuosuuden kuten kuntalainen, ja todellisista hoitokustannuksista haetaan valtion korvausta.

9. KALLIIT APUVÄLINEET, LAITOSHOITO JA SAIRAANKULJETUS

Apuvälineitä ja hoitotarvikkeita annetaan vain henkilön aiotun oleskelun ja kotimatkan ajaksi. Katso tarkemmin kohdasta 2.3 Lääketieteellisistä syistä välttämätön sairaanhoito.

9.1 Laitoshoito

Eräiden kalliiden etuuksien (esimerkiksi yli kaksi viikkoa kestävä laitoshoito) antamiseen tarvitaan lupa ao. maan toimivaltaiselta laitokselta. Erittäin kiireellisissä tapauksissa etuus on kuitenkin annettava ilman lupaakin. Hoidosta on tehtävä ilmoitus Kelalle. Ilmoituksessa on kerrottava sairaalaan ottamisen syy sekä arvioitu hoitoaika, ja ilmoitukseen on liitettävä jäljennös eurooppalaisesta sairaanhoitokortista tai sen väliaikaisesti korvaavasta todistuksesta. Toteutuneet hoidon kustannukset on aikanaan ilmoitettava Kelalle.

Kustannusten jaon pääsääntö ja laskutus:

Asiakas maksaa itse mahdollisen asiakasmaksuosuuden kuten kuntalainen, ja todellisista apuväline- ja laitoshoitokustannuksista haetaan valtion korvausta.

9.2 Sairaankuljetus

Jos henkilöllä on oikeus terveydenhoitoon kuten Suomessa asuvalla, peritään häneltä myös sairaankuljetuksesta normaali asiakasmaksu. Mikäli henkilöltä peritään todelliset kustannukset, peritään myös sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan järjestämästä sairaankuljetuksesta todelliset kustannukset (esimerkiksi kohdassa 7 mainittu hoito-oikeustodistuksen puuttuminen tai kohdassa 3.9 mainittu ennakkoluvan puuttuminen).

10. TULKKAUS

Tulkkauksen kustannukset maksaa se sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan yksikkö, joka tulkkia käyttää, vaikka tehtävä suoritettaisiin toisen viranomaisen pyynnöstä. Turvapaikanhakijoiden tulkkauskustannuksista vastaa aina vastaanottokeskus. Jos hoidosta, mihin on tarvittu tulkkausta, haetaan valtionkorvausta Kelan kansainvälisten asioiden keskukselta, tulee tulkkauksen kustannukset kirjata Kelan Y31-lomakkeelle, millä kyseisestä hoidosta korvausta haetaan.

Kustannusten jako:

Sosiaali- ja terveystoimialan talous- ja suunnittelupalvelujen talouden tuki -yksikkö hakee keskitetysti valtion korvaukset pakolaisten ja paluumuuttajien tulkkauskustannuksista.

11. LISÄTIETOJA

Jos asiakkaan oikeus sairaanhoitoon Suomessa on epäselvä, pyydetään ensisijaisesti asiakasta itseään selvittämään hoito-oikeus Suomessa. Julkisesta terveydenhuollosta voidaan ottaa yhteyttä Kelan kansainvälisten asioiden keskukseseen, Kelan verkkosivulta löytyy ajantasainen sähköpostiosoite. Kela pyrkii selvittämään, onko asiakkaalla oikeus hoitoon Suomessa. Myös hoitokustannusten valtion korvaukseen liittyvissä asioissa voi ottaa yhteyttä Kelan kansainvälisten asioiden keskukseseen.

Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan sisäverkon (intra) taloussivuilla on tietoa korvauksen hakemisesta sekä tekstissä mainittu pikaohje ja ohje valtion korvauksen hakemisesta. Helsingin kaupungin sisäverkon (intra) sivuilla on lisätietoa tulkkauspalveluista.

Lisätietoja saa sosiaali- ja terveystoimialan talous- ja suunnittelupalvelujen talouden tuki -yksiköstä sote.ulkoalaaislaskutus@hel.fi sekä sosiaali- ja terveystoimialan päätöksenteon tuki -yksikön juridisen tuen alayksiköstä.

Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveyslautakunnan, kaupunginhallituksen ja kaupunginvaltuuston päätökset paperittomien henkilöiden palveluista:

Sosiaali- ja terveyslautakunta 26.11.2013 § 405

Kaupunginhallitus 9.12.2013 § 1332

Kaupunginvaltuusto 29.11.2017 § 426

Lisätietoja ulkomaalaisten hoito-oikeudesta löytyy Kelan [internetsivuilta](#).

Tietoa terveyspalvelujen käyttämisestä Suomessa ja ulkomailla löydät internet-sivuilta: <https://www.eu-terveydenhoito.fi>.

Lisätietoja antaa:

Hallinto, talouspäällikkö

toimialajohtaja

hallintojohtaja